

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Onvphrii Panvinii Veronensis Fratris Eremitae
Augustiniani. De Praecipvis Urbis Romae
sanctioribusq[ue] basilicis, quas Septem ecclesias uulgo
uocant, Liber**

Panvinio, Onofrio

Romae, 1570

De sancto Sacello Hierusalem dicto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11316

Datum Apud Montem Flasconem x. Kal. August.
Pont. nostri anno octavo.

Pius IIII. quod Urbani v. Papæ tempore agitatū fuerat executus, Ecclesiā S. Mariæ Angelorū in Thermis Diocletiani ab se excitatam patribus Cartusianis largitus est, basilicam uero S. Crucis congregationi Lōbardix ordinis Cisterciensis ex S. Sabbæ monasterio pulse concessit, quæ eam adhuc possidet.

De Sancto Sacello Hierusalem dicto.

Sub ara maxima basilicæ S. Crucis retro absidam, est oratorium subterraneum S. Helenæ, ad quod duobus ostijs descenditur, ex utroque tribunæ latere restitutum, & musiveis signis ornatum a Bernardino Cardinal. Caruaial. In quo musiveis litteris eiusmodi res memoratu dignæ annotatæ sunt.

Sacra capella dicta Hierusalem quod beata Helena magni Constantini Imperatoris mater Hierosolymis rediens, circiter annū domini cccxxv. Dominici trophæi insignijs repertis, in proprio eam cubiculo erexit, terraq; sancta montis Caluarie nauī inde adducta, supra quam Christi sanguis effusus fuit redemptionis humanæ præcium, cuiusque vigore in cælestem Hierusalem mortalibus aditus paruit, ad primum vsque inferiorem fornicem repleuerit, ex quo sacellum ipsum, ac tota basilica, & vniuersa vrbs secunda Hierusalem meruit appellari, apud quam & dominus ad illius robur fidei in Petro iterum crucifigi voluit, ubique vnius Dei veneratio, ac fides indeficiens, & Domini precibus,

bus, & Petri fauore ad vltimum vsque iudicantis domini aduentum in vrbe sublimi, & valente, ac inde veriore Hierusalem creditur permansura. Hunc ergo locum regina ipsa multis Christi, & Sanctorum reliquijs ornauit, & a beato Syluestro XIII. Kl. Aprilis cum multiplici peccatorum venia visitantibus indulta consecrari obtinuit. Inde centum fere labentibus annis, Placidius, Valentinianus. III. Imperator Filius Constantij Cæsaris, Arcadij, & Honorij Imperatorum sororis Placidie Filie magni Theodosii Filius, in solutionem voti sui, ac matris Placidie, & Honorie sororis, opere vermiculato eam exornauit. Inde quasi mille centum annis euolutis, Titulus vere crucis ab Helena Romã delatus, qui supra arcum maiorem istius basilicæ in parua fenestra plumbeatheca muro lateritio clausus tamdiu latuerat, musiuus tamen litteris ab extra id referentibus, quod illic Titulus staret, quæ iam litteræ præ uetustate uix legi poterant, Sedente Innocentio VIII. pientissimo pontifice anno domini M. cccclxxxii. Pontificatus sui anno octauo, cum Petrus Gundisalvus de Mendoza presbyter Cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem, Toletanus primas, tectum basilicæ istius, & musiuas illas litteras fenestræ reparari faceret, fabris bitumen quo litteræ figebantur, indiscrete diruentibus, aperto fenestræ foramine, contra eorum, & Cardinalis beneplacitum gloriosus Titulus vere crucis post tot annos ab Helena visibilis apparuit. Quo die Granata a Ferdinando Hispaniarum rege catholico de Mahumetanis recuperata, & Romæ tunc nunciata. Quare pontifex magna cum processione ad ecclesiam S.

Crucis

218 ONVPHRIVS PANVIN.

Crucis uenit addita indulgentia magna die anniuersa-
rio illius solennitatis. In altero parietis latere, uetusta
te murorum fornice sacelli istius Hierusalem ruinā mi-
nante, & musiuis figuris operis Valentiniani, præter
Canticum Ambrosianū quod in fronte descriptū fuit,
omnino deletis; Bernardinus Lupi Caruaial Episcopus
Hostiensis S. R. E. Cardinalis tt. S. Crucis in Hierusa-
lem, Patriarcha Hierosolymitanus, & fornicem ipsum,
ac figuras musiuas denuò ad instar priorum refecit.
Intra ipsam quoque maiorem basilicā, quæ primus Car-
dinalium est titulus, diuersa altaria nonnullis S. R. E.
Cardinalib⁹ in cathalogo sanctorum annumeratis ere-
xit atque dicauit, claustrumque paruum, & magnum,
intra domum ipsam patrum Cartusiensiu, chorumque
instituit maioris basilicæ, & utrumque descensum.

In facie uerò basilicæ uersus orientem, ubi sacratissi-
mum corpus D. N. Iesu Christi sub uario ac mirabili
opere seruatur, huiusmodi sculpta leguntur. Frāciscus
Quignonius tt. S. Crucis in Hierusalem S. R. E. pres-
byter Card. natione Hispanus, patria Legionēsis san-
ctissimo Christi corpori dicauit, anno M. D. XXXVI.
Kal. Iulij.

CARTVS. MONVMEN. HOC. POS.

Bartholomæus a Cueva tt. S. Crucis in Hierusalem
Presbyter Cardinalis, natione Hispanus, grad⁹ quibus
ad maius altare cōscenditur, Basilicæq; totius pauimē-
tum, fenestris insuper uitreis additis, in melius restituit.

De inuentione Tituli Crucis D. N. Iesu Christi

Alexandri VI. papæ Bulla.

Alexander Episcopus, seruus seruorum Dei: Vni-
uersis

uersis Christifidelibus presentes inspecturis salutem &
 Apostolicam benedictionem. Admirabile sacramentum ui-
 uificæ crucis, cuius signum erit in cælo dum dñs ad iu-
 dicadū uenerit, intra nostræ mentis arcana reuoluētes,
 & pia cōsideratione pensantes, quod in ligno eiusdē sā-
 ctissimæ Crucis dominus noster Iesus Christus pro hu-
 mani generis salute mortē subire nō abnuī, ut nos de
 morte ad uitā reuocaret; dignum imò potius debitū re-
 putam⁹, ecclesias & loca sub ipsius sanctissimæ Crucis
 nomine dedicata, & præsertim in Vrbe consistentia,
 gratiosis indulgentiarum & remissionū muneribus de-
 corare, ut per hoc & tanti sacramēti iugis memo-
 ria in mentibus Christi fidelium permaneat, & ipsi Christi
 fideles, ipsius domini gratia eos præueniente, felicitatis
 premia consequi mereantur æterna. Cum itaque nu-
 per, uidelicet anno a Natiuitate eiusdē Domini nostræ
 Iesu Christi millesimo quadringentesimo nonagesimo se-
 cūdo, ultima dominica mensis Ianuarij, dñi bo. me. Pe-
 trus tt. S. Crucis in Hierusalē Cardinalis, qui tūc in hu-
 manis agebat, eandem ecclesiā digno ornatu reparari
 faceret, in altiori pariete testudinis dictæ ecclesiæ rep-
 tus fuerit Titulus Hebraicis, Græcis, & Latinis literis
 cōscriptus, & qui supra caput ipsius D. N. Iesu Christi,
 dum in ligno eiusdem S. Crucis pendeat, appositus ex-
 titit, & ipse Titulus nūc ī eadē Ecclesia debita cū uene-
 ratione obseruetur, et custodiatur; Nos in Cruce hu-
 iusmodi sancta cum Apostolo gloriantes, & satagen-
 tes alios ad glorificationem ipsius inuitare, ut uitalis
 ligni pretio uitæ æternæ suffragia consequantur:
 ac cupientes, ut Ecclesia prædicta, quæ nunc titulus

dilecti

dilecti filij nostri Bernardini eiusdem ecclesie sancte Crucis in Hierusalem presbyteri cardinalis existit, congruus frequentetur honoribus, & ipsi Christi fideles eo libentius deuotionis causa ad eandem ecclesiam confluant, quo ex hoc ibidem dono caelestis gratiae vberius conspexerint se resectos, De omnipotentis dei misericordia, ac beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, & singulis Christi fidelibus vtriusque sexus vere poenitentibus, et confessis, qui ecclesiam ipsam in vltima dominica mensis Ianuarii cuiuslibet anni, a primis vespers vsque ad occasum solis ipsius dominicae deuote visitauerint, annuatim omnium peccatorum suorum remissionem auctoritate apostolica tenore praesentium concedimus, & elargimur, praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, quod si alias visitantibus dictam ecclesiam aliqua alia indulgentia in perpetuum vel ad certum tempus nondum elapsum duratura, eadem die per nos concessa fuerit, praesentes litterae nullius sint roboris vel momenti. Dat. Romae apud San. Petrum, Anno incarnationis dominicae Millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto, quarto Kal. Augusti, Pontificatus nostri anno quarto. Signat. L. Maius. A tergo Volaterranus. Cum sigillo plumbeo.

Multae certissimae & admodum memoratu uenerationeque dignae sunt in hac basilica Reliquiae, quarum breuem indicem subiiciam. In altari maiori in concha e lapide Lydio iacent corpora SS. Caesarii, & Anastasii martyrum. In oratorio supra absidam, tres frustula e ligno crucis D. N. Iesu Christi. Pars tituli crucis Christi

Christi cum litteris Latinis, Græcis, Hebraicis. Vnus ex clavis, quo Christus cruci affixus fuit. Duæ spinæ e corona eiusdem. Vnus ex triginta argenteis, quo uenditus fuit. Transuersæ crucis pars boni latronis. Digitus S. Thomæ apostoli. Quæ omnia argenteis thecis inclusa sunt. In eodem oratorio est arcula reliquiarum plena cum hoc indice. Lapis sepulchri Christi. De monte caluario. De sepulchro beatæ Virginis. De loco, ubi Christus ascendit in cælum. De loco ubi crux Christi reperta fuit. De capite sanctorum Ioannis baptistæ, Clementis Papæ, & Praxedis virginis. De cute cum capillis S. Catharinæ Senensis. Dentes sanctorum Petri Apostoli, & Gordiani martyris. De costa S. Laurentij martyris. De dorso S. Blasii episcopi. De genu S. Gordiani martyris. De ossibus sanctorum Ioannis baptistæ, Bartholomæi, & Simonis apostolorum, Innocentium, Fabiani, Sebastiani, Thomæ archiepiscopi Cantuariensis, Hippolyti, Agapiti, Epiphani, Felicissimi, Chrysogoni, Dionysii, & Jociorum, Mariæ Magdalene, Anastasiæ, Pudencianæ, Agnetis, Euphemie virginum & martyrum. Item reliquie sanctorum Petri, & Pauli apostolorum: Iacobi apostoli fratris domini, Urbani, et Xysti 11. pontificum; Cosmæ, & Damiani martyrum, Nicolai episcopi, Sabini, Reguli, Nerei, Hermetis martyrum: Benedicti, & Hilarionis abbatum: S. Helizabeth regine, S. Brigide virginis, sanctorum Iulianæ, Felicule, Catharinæ, & Margaritæ virginum, & martyrum. Item aliæ cxxxviii. thecæ reliquiarum sanctorum, quorum nomina ob vetustatē ignorantur. In eius thecæ medio est imago Xpi misivea, quā fuisse S. Gregorij PP. ferunt.

222. ONVPHRIVS PANVIN.

In sacello S. Helenæ subterraneo, quod xx. die Martij tantum mulieres ingrediuntur, sunt hæ reliquie. Funnis, quo Christus alligatus fuit. Spögia, qua sefe & acetopotatus est. Frustum eius uestis. Capilli & pars ueli B. virginis. Vestis S. Ioānis baptistæ. Pars lacerti. Ss. apostolorum Petri & Pauli. De adipe S. Laurētij.

Sub pauimento, quod Eugenius IIII. refecit, multa rudera extant è monte Caluario transportata.

In hoc altari nemo sine papæ licētia sacra facere pöt.

In hac Ecclesia uetustissima, & notæ stationes sunt. Dominica II. Aduentus. Dominica IIII. Quadragesima, q̄ dicitur Letare, alias de Rosa. Feria VI. in parasceue, quo die Romanus pötifex è Laterano procedēs cuncta sacra mysteria in eā celebrare solebat. Die Inventionis, & Exaltationis s. Crucis. Vltima Dominica mensis Ianuarij, in memoriā inuentionis Tituli Crucis Christi. Die xx. Martij dedicationis sanctæ capellæ Hierusalem dictæ, sunt multæ & magnæ peccatorum indulgentiæ. Aliis et̄ anni diebus, & præsertim Feria VI. pietatis studio deuota plebs ad eā cōuenire solet.

Precandi formula.

Ad altare maius. Pater noster. Aue Maria. Quin-
sus psalmus pœnitentialis Dñe exaudi orationem meā,
& clamor meus ad te ueniat. Nō auertas faciem tuam
a me, ï quacumq; die tribulor, inclina ad me aurē tuā.
In quacumq; die inuocauero te, uelociter exaudi me.
Quia defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa mea si-
cut cremium a ruerunt. Percussus sum ut fenum, & a-
triu cor meū, quia oblitus sum comedere panē meū. A

uoce

voce gemitus mei, adæsit os meū carni meæ. Similis factus sum pelicano solitario, factus sum sicut nyctico-
 rax in domicilio. Vigilauī, & factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimi-
 ci mei: & qui laudabant me, aduersum me iurabant.
 Quia cinerem tamquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miscebam. A facie iræ indignationis tuæ, quoniam eleuans allisisti me. Dies mei si cui umbra declinauerunt, & ego sicut fenum arui.
 Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generationem & generationem. Tu exurgens misereberis Sion: quia tempus miserendi eius, quia uenit tempus. Quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius, & terræ eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine, & omnes reges terræ gloriam tuam. Quia edificauit dominus Sion, & uidebitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Scribantur hæc in generatione altera, & populus qui creabitur, laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo, dominus de cælo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum, ut solueret filios interemptorum. Ut annuntiaret in Sion nomen domini, & laudem eius in Hierusalem. In conuertendo populos in unum, & reges ut seruiant domino. Respondit ei in uia uirtutis suæ: paucitatem dierum meorum nuncia mihi. Ne reuoces me in dimidio dierum meorum, in generationem, & generationem anni tui. Initio tu domine, terrā fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanes.

Et omnes sicut uestimentum ueterascent. Et sicut oper-
torium mutabis eos et mutabuntur, tu autem idem ip-
se es, et anni tui non deficient. Filij seruorum tuorum ha-
bitabunt, et semen eorum in seculum dirigitur. Gloria.
Pudicitie amator, sanctissime deus, qui in tantum mun-
diciam extulisti, ut ex mundissimo utero virginali hu-
manam carnem assumere dignareris, respice fragilita-
tem nostram, et da nobis concupiscentias continentie
disciplina frenare, et omnia incitamenta libidinis, ra-
tionis virga fugare, ut domestico hoste deuicto, volup-
tatumque delitijs contemptis, temperantiam summo pe-
re amplectentes, gaudij tui, quod omnem delectationem
transcendit, mundati omni macula, participes fieri me-
reamur. Per Christum dominum nostrum.

Ad Oratorium S. Crucis. Pater noster. Ave
Maria.

O Domine Iesu Christe adoro te in cruce penden-
tem, et coronam spinam in capite portantem, deprecor
te, ut tua crux liberet me ab angelo percutiente.

O Domine Iesu Christe adoro te in cruce vulnera-
tum, felle et aceto potatum: deprecor te, ut tua uulne-
ra sint remedium anime mee.

O Domine Iesu Christe adoro te in sepulchro posi-
tum, mirrha, et aromatibus conditum; deprecor te,
ut tua mors sit uita mea.

O Domine Iesu Christe adoro te descendantem ad in-
feros, liberantemque captiuos: deprecor te, ne me illuc
permittas introire.

O Domine Iesu Christe adoro te resurgentem a mor-
tuis, ascendentem ad celos, sedentemque ad dexteram

Dei

Dei patris : deprecor te , miserere mei .

O Domine Iesu Christe adoro te . Pastor bone iustos conserua , peccatores illumina , omnibus fidelibus miserere , & propitius esto mihi peccatori .

O Domine Iesu Christe , propter illam amaritudinem quam pro me misero peccatore sustinuisti in Cruce , maxime in illa hora , quando nobilissima anima tua egressa est de eorpore tuo , deprecor te , miserere animæ meæ in egressu suo . Amen .

Antiphona . O crux splendidior cunctis astris , mundo celebris , hominibus multum amabilis , sanctior uniuersis , quæ sola fusti digna portare talentum mundi , dulce lignum , dulces clauos , dulcia ferens pondera : salua nos omnes in tuis laudibus congregatos . Vers. Hoc signum crucis erit in cælo . Resp. Cum Dominus ad iudicandum uenerit . Oratio . Deus , qui manus , pedes , & totum corpus tuum pro nobis peccatoribus in ligno Crucis posuisti , coronam spineam a Iudeis super caput tuum impositam sustinuisti , quinque uulnera pro redemptioe mundi in ligno crucis passus fuisti , & sanguinẽ tuum pretiosum in remissionem peccatorum meorum fudisti : te humiliter deprecamur , ut des nobis usum pœnitentiæ , humilitatis , castitatis , lumen , sensum , & intellectum , & puram conscientiam usque ad uitæ nostræ finem , & post obitum nostrum paradisi ianuas nos gaudenter introire concedas . Qui uiuis & regnas &c.